

Fatma Yelda GEZİCİOĞLU

Dr. Öğr. Gör., Tarsus Üniversitesi, yeldagezicioglu@yahoo.com, Mersin-Türkiye

ORCID: 0000-0003-0579-2855

GELENEKSEL BİR YÖNTEM VE GÜNCEL BİR İPLİĞİN KULLANIMI İLE DENEYSEL DOKUMALAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

Özet

En eski üretim yöntemlerinden biri olan dokumacılık; tarihsel süreç içerisinde toplumların bir ifade aracı olurken, kültürlerindeki yaratıcılıklarının da çeşitliliğini ve değişkenliğini ortaya koymaktadır. Kullanılan malzemeler, teknikler, farklı desen anlayışları ile hem işlevselliği hem de sanatsal üretime dönüşebilmesi dokumacılığın sonsuz çeşitliliğini de göstermektedir. Geleneksel bir yöntem olan, Anadolu'da genellikle "Çekmeli" adı ile adlandırılan yüzeyde halka/ilmek/kesiksiz hav görüntüsü oluşturan tekniğin farklı kültürlerde yüzyıllar boyu kullanıldığı görülmektedir. Bu tekniğin özelliği, genellikle atkıda kullanılan 2. bir atkının desen oluşturmak için yüzeye bir malzeme yardımı ile çekilerek yüzeyde halka görüntüsü oluşturmasıdır. Desen atkısı ile oluşturulan bu teknikte kullanılan malzeme, renk çeşitliliği ve kompozisyon farklılıkları dokumaların sanatsal çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada; günümüzde hem geleneksel dokumalarda hem de sanatsal yorumlamalar ile yapılan dokumalarda kullanılan tekniğin yüzeyde oluşturduğu görüntüye benzer görüntüler sağlayabilmek için, güncel iplik ile deneysel çalışmalar yapılmıştır. Amaç; geleneksel bir yöntem ile yapılan tekniğin benzer görüntüsünü güncel iplik ile sağlayabilmek ve sanatsal denemeler ile birleştirerek deneysel bir çalışma ortaya koymaktır. Çalışmanın sonucunda; geleneksel yöntemin, güncel iplikle yapılan yöntemle göre kumaşların yüzeyinde özgürce, serbest desen ve kompozisyon çeşitliliği yarattığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dokumacılık, Çekmeli Dokuma, Atkıdan İlmekli, Deneysel Dokuma, Loop (Luup) İplik

RESEARCH ON EXPERIMENTAL WEAVES WITH THE USE OF A TRADITIONAL METHOD AND A CURRENT YARN

Abstract

Weaving, one of the oldest production methods, while being a means of expression of societies in the historical process, also reveals the diversity and variability of their creativity in their cultures. The materials used, techniques, different patterns of understanding and its functionality and ability to transform into artistic production also show the endless diversity of weaving. The technique, which is a traditional method creates a ring/loop/continuous pile image on the surface is generally called "Çekmeli" in Anatolia and has been used for centuries in different cultures. The feature of this technique is that a second weft, which is used as a weft, is drawn to the surface with the help of a material to create a pattern, creating a ring image on the surface. The material, color variety and composition differences used in this technique created with pattern scarf reveal the artistic diversity of weavings. In this study; experimental studies have been carried out with contemporary yarn in order to provide images similar to the image created by the technique

¹ Bu çalışma, Van Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından 28-30 Eylül 2022 tarihleri arasında düzenlenen "2. Uluslararası Kültür, Sanat ve Toplum Sempozyumu"nda bildirisi olarak sunulmuştur.

used today in both traditional weavings and weavings made with artistic interpretations. Aim; to provide a similar appearance of the technique made with a traditional method with contemporary yarn and to combine it with artistic experiments to reveal an experimental work. As a result of the study; It has been observed that the traditional method creates free pattern and composition diversity on the surface of the fabrics, compared to the method made with current yarn. As a result of the study; It has been observed that the traditional method creates free pattern and composition diversity on the surface of the fabrics, compared to the method made with current yarn.

Keywords: Weaving, Çekmeli Weaving, Weft Loop, Experimental Weaving, Loop Yarn

1. Giriş

Dokumanın tarihsel gelişimine baktığımızda; öncesinde ihtiyaçlar doğrultusunda işlevsel olarak üretilmeye başlayan, daha sonra sanatsal üretimler ile de devam eden bir yol izlediği görülmektedir. Çeşitli örgüler, farklı yöntem ve iplikler kullanılarak desenlendirilen dokuma kumaşlar teknolojinin gelişmesi ile farklı arayışlarla denemeler yapılarak, günümüzde çeşitlenerek ve sanatsal yönde güçlü bir yer tutarak devam etmektedir.

Özel bir yöntem olarak ifade edilen ve en eski dokuma tekniklerinden biri olan, “weft loop” (atkıdan çekmeli/halkalı/ilmekli/kesiksiz havlı) olarak adlandırılan tekniğin, atkı ipliğini yüzeye çekerek desenlendirilen teknik olduğu belirtilmektedir (Barber, 1991, s.149). Collingwood’a (1976) göre; en eski dokuma kumaş örnekleri içinde yer alan ve dokuma sırasında desenlendirilen teknik olarak ifade edilen, atkı ipliğinin yüzeye çekilerekilmek/halka görüntüsü ile desen oluşturduğu ve bu tekniğin kumaş gruplarında önemli bir yer tuttuğu belirtilmektedir (s.211). Bu teknik ile dokunan kumaşların iplik kalınlıklarının farklılığı ile yüzey görüntülerinde gölgeli bir etkinin meydana geldiği ifade edilir. Çözümlenmiş ve atkısında keten ipliği kullanılan örneklerde açık koyu renk etkilerinin de dikkat çektiği anlatılmaktadır. Farklı uzunluklarının da uygulandığı bu teknik ile dokunmuş kumaşların; Mısır’da hanedan örtüleri için yapıldığı ifade edilmektedir (Forbes, 1987, s.210).

Bu teknik Dünya’da ve Anadolu’da çeşitli isimler ile anılmaktadır. Dünya’da “weft loop (atkıdan halkalı/ilmekli)”, “weft looping (atkıdan halkalı/ilmekli)”, “weft loop pile (atkıdan halkalı/ilmekli yığın, hav)”, “loop weave (halka/ilmek örgü)”, “pile weave (havlı, yığılı örgü)”, “pibiones (grape berries/üzüm meyveleri), boutoné,(buttons/düğmeler)”, “boutonne patterning” (düğmeli desen) ya da point boutonne(düğme köprüsü) olarak tanımlanırken; Anadolu’da “çekmeli”, “çeki/çekki/çekili/çekkili”, “kuskuse”, “çimdik/çultar” isimleri ile bilinmektedir (Gezicioğlu, 2020, s.22-23).

Atkı ipliğinin yüzeye çekilerek desen oluşturması ile meydana gelen bu teknikte; zemin çözgü ve zemin atkı olarak nitelendirdiğimiz ipliklerden başka, desen yapmak üzere kullanılan ikinci bir atkı sistemi mevcuttur. Deseni oluşturan bu atkılar; ilave atkı, takviye atkısı ya da desen atkısı olarak da adlandırabiliriz. Deseni oluşturan atkılar ile kumaşta biçimler ve yüzey şekillendirmeleri yaratılmaktadır. İkinci atkı ipliği ile desenlendirilmiş bir kumaş grubunun Anadolu’da, günümüzdeki örnekleri araştırıldığında bu kumaşların yapısal analizleri, tekniğin tanımlanmasını sağlamaktadır. Tekniğin, hacim yaratarak yüzeyde şekiller yaratmayı sağlayan bir desenlendirme tekniği olduğu görülmektedir (Gezicioğlu ve Atalay, 2020, s.143).

Deseni meydana getiren yöntem, bir malzeme (tuğ, şiş, vb) ya da el yardımı ile yapılmaktadır. Bu yöntem; dokumada ağızlık açıldıktan sonra atkı ipliği atılarak, tefeyi(tarak) sıkıştırmadan ipliğin yüzeye çekilme işlemi ile oluşmaktadır. Dokuma kumaşın yüzeyinde oluşan desenler ipliğin yüzeyde oluşturduğu hacim ile ortaya çıkmaktadır. Bu desenlendirme işlemi ile dokumanın yüzeyinde halka/ilmek/kesiksiz hav görüntüsü elde edilmektedir.

Günümüz teknolojisinde kullanılan bir ipliğin, geleneksel dokuma yöntemi ile yapılan dokuma yüzeylerine benzer bir görüntü sağlayıp sağlayamayacağı ile ilgili yapılan araştırmada; araştırma yöntemlerinden biri olan a/r/ tografi yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma yönteminin farklı tanımları yapılmıştır. Yapılan tanımlar incelendiğinde; a/r/ tografi araştırma yönteminin; sanatçıların ve sanat eğitimcilerinin sanat ve bilim arasında kurdukları bir yol olduğu

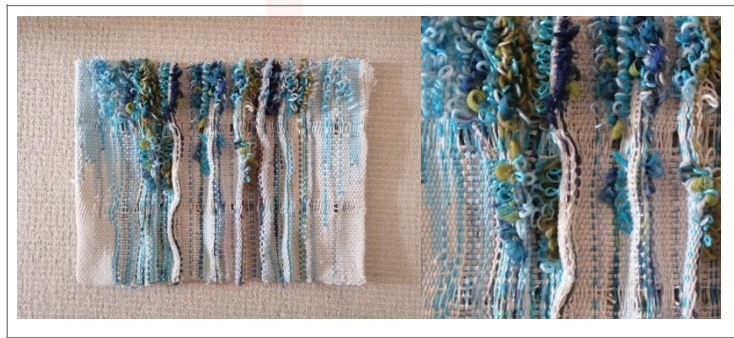
ifade edilir. Sanat yolu ile araştırmanın, sanat yolu ile öğrenmenin ve sanat yolu ile yansıtmının bilimsel, iş birlikli, eleştirel, geliştirici, tartışma odaklı, çok yönlü, özgürleştirici, yaratıcı, sosyalleştirici, dönüştürücü, yeni öğrenmelere zemin hazırlayıcı, yaratıcı anlamların üretildiği, çok disiplinli olanaklar sunduğu belirtilir (San ve Bedir Erişti 2021, s.3). Sinner vd. (2006), a/r/tografinin; sanatçı kimliğinin, eğitimci kimliğinin (öğreten/öğrenen) ve araştırmacı kimliğinin iç içe geçmiş olduğunu, sorgulama sürecine dayanan ve uygulamayı merkeze alan bir yaklaşım olduğunu vurgular. Ayrıca a/r/tografinin; yöntem içerisinde kendi teorik çerçevesinden çıkıp, bu yöntemin içerisinde teorik çerçeve oluşturan sürecin sanatsal uygulama ile olduğu, akademik disiplinli bir uygulama olarak, geçmişteki ve şu andaki bilgi ile ilgilendiği ifade edilir (Küçük, 2021, s.109).

Bu çalışma üç bölümü kapsamaktadır. İlk bölüm; geleneksel yöntemle yapılmış dokuma örneklerinin yüzeyde oluşturduğu görsel etkilerin incelenmesinden oluşmaktadır. İkinci bölümde; geleneksel yöntem ile desenlendirilen dokuma yüzeylere benzer görüntüler sağlamak için günümüz teknolojisinde üretilen bir ipliğin denemeleri yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise; aynı dokuma örnekleri üzerinde hem geleneksel yöntemin uygulanması hem de güncel ipliğin kullanımı ile deneysel örnekler anlatılmaktadır. Geleneksel bir yöntem ile yapılan tekniğin benzer görüntüsünü güncel iplik ile sağlayabilmek ve bu iki yöntemi birleştirerek, yüzeydeki görsel etkileri irdelemek, deneysel ve yenilikçi bir çalışma ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

2. Geleneksel Yöntem İle Yapılan Örnekler

Geleneksel yöntemi kullanıp, farklı malzeme ve teknik ile birleştirmek, dokuma yüzeylerinde görsel etki çeşitliliği sağlamaktadır. Yöntemin özelliğinden dolayı yüzeydeki halka görüntüleri, çalışmalarda belli bir hacim oluştururken aynı zamanda desen ve doku etkisini de güçlendirmektedir. Bu çalışmanın ilk bölümünde geleneksel yöntem ile yapılmış 6 farklı dokuma örneğinin teknik, malzeme, desen, form, hacim, vb. etkileri incelenecektir.

İlk örnek; “Su” temalı, “Deniz, Dalgalar, Üçtaş” isimli dokuma örneğidir. Pamuk, yün, polyester iplik ve renkli tel kullanılan çalışmanın zemin örgüsünde bezayağı örgü kullanılmıştır. Mavi tonlarının baskın olduğu çalışmanın üst kısımlarında hem çekmeli tekniği (ilmekli/kesiksiz havlı) hem de pili tekniği birlikte kullanılmıştır. Bu iki tekniğin birlikte kullanımı, çalışmada daha hacimli bir görüntü sağlarken aynı zamanda doku ve desen çeşitliliğini arttırması hedeflenmiştir. Renkli teller ise hem dalga hissini vermek hem de dokuma yüzeyine hareketlilik katmak için kullanılmıştır (Görsel 1).

Görsel 1. “Deniz, Dalgalar, Üçtaş”, Süleyman Demirel Üniversitesi, GSF, Uluslararası Karma Sergi. Bezayağı örgü, çekmeli, pili tekniği. Pamuk, yün, polyester, tel. 40x29x5cm, 2021, F.Yelda Gezicioğlu

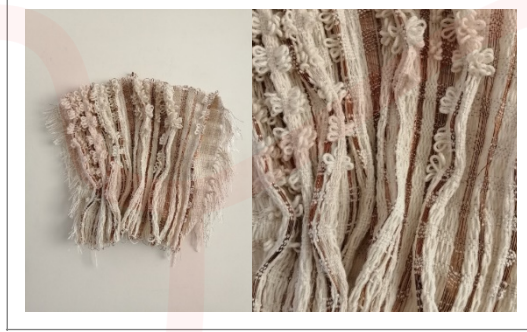
Diğer bir çalışma ise; “Mor Salkımlar” adlı dokuma örneğidir. Pamuk, yün, keten ve renkli tel kullanılan dokuma örneğinde çekmeli dokuma tekniği ile birlikte pili tekniği kullanılmıştır. Zemin örgüsü bezayağı örgüsüdür.

Çekmelerin yoğun olarak kullanıldığı çalışmada, iplik kalınlıkları ve ipliğin farklı tonları yüzeyde baskın şekilde hacim etkisi yaratmıştır (Görsel 2).

Görsel 2. “Mor Salkımlar”, Tekstil ve Moda Tasarımcıları Derneği Sergi Etkinliği, Bezayağı örgü, çekmeli, pili tekniği. Pamuk, yün, keten, tel, 45x25x4cm, 2020, F. Yelda Gezicioğlu

“Toprak Ana” adlı üçüncü çalışmada ise; yüzeyde çekmeli tekniği soldan sağa doğru, yoğun-orta-seyrek olarak uygulanmıştır. Aynı zamanda pili tekniği ile birleştirilmiştir. Malzeme olarak yün ve pamuk ipliği, renkli tel kullanılmıştır (Görsel 3).

Görsel 3. “Toprak Ana”, İstanbul Aydın Üniversitesi, GSF, Tekstil, Moda, Sanat ve Tasarım Sempozyumu ve Sergisi. Bezayağı örgü, çekmeli, pili tekniği. Yün, pamuk, renkli tel, 35x35x4cm, 2020, F.Yelda Gezicioğlu.

“Yeniden Uyanış” temalı, “Bağ” isimli çalışmada ise; pamuk, yün, polyester iplik ve renkli tel kullanılmıştır. Çekme tekniği yoğun olarak çalışmanın orta kısımlarına uygulanmıştır. İki farklı renk tonlamaları ile birbirine bağlı olan çalışmada çekme tekniği ile yapılan kısımlarda hacim ve renk etkisi daha baskın olarak görünmektedir. Yüzeyde doku farklılığı gözlemlenirken aynı zamanda çekme tekniğinin oluşturduğu desen hareketliliği de hedeflenmiştir (Görsel 4).

Görsel 4. “Bağ”, “Yeniden Uyanış” Kişisel Sergi, Bezayağı örgü, çekmeli tekniği. Pamuk, yün, polyester iplik, renkli tel, 35x45cm, 2021, F.Yelda Gezicioglu.

“Yeniden Uyanış” temalı, “Sonbahar 1” isimli örnekte ise malzeme olarak yün, keten ve polyester iplik kullanılmıştır. Çekme tekniği ve pili tekniği bu çalışmada da birlikte uygulanmıştır. Soldan sağa doğru koyudan açığa renk gamı uygulanırken aynı zamanda çekmeli ve pili tekniği de birlikte yoğun ve seyrekten doğru bir bütünlük içerisinde olması düşünülmüştür. Renk, hacim, desen ve doku çeşitliliğinin birlikte kullanılması yüzeyde görsel etkiyi güçlü kılmak için seçilmiştir (Görsel 5).

Görsel 5. “Sonbahar 1”, “Yeniden Uyanış” Kişisel Sergi, Bezayağı örgü, çekmeli, pili tekniği. Yün, keten, polyester, 53x33x3cm, 2021, F.Yelda Gezicioglu.

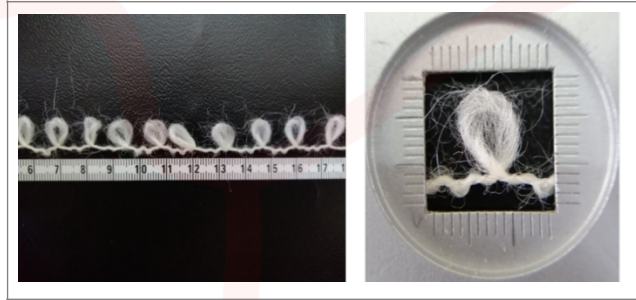
“Yok-Oluş” temalı “Kor-Kül” adlı çalışmada ise pamuk, yün iplik ve renkli tel malzeme kullanılmıştır. Çekme tekniğinin yoğun olarak kullanıldığı çalışmada kırmızı ve gri tonları belli aralıklarla kullanıldığı için çizgi görüntüsü yaratılmıştır. Gri tonlarda kullanılan iplikler, kırmızı renkli ipliklere göre daha kalındır. Böylece yüzeyde çekmelerin etkisinin daha hacimli bir görüntü sağlaması hedeflenmiştir (Görsel 6).

Görsel 6. “Kor-Kül”, Yok-Oluş” Kişisel Sergi, Bezayağı örgü, çekmeli, tekniği. Pamuk, yün iplik, siyah tel 37x59x14cm, 2022, F.Yelda Gezicioğlu.

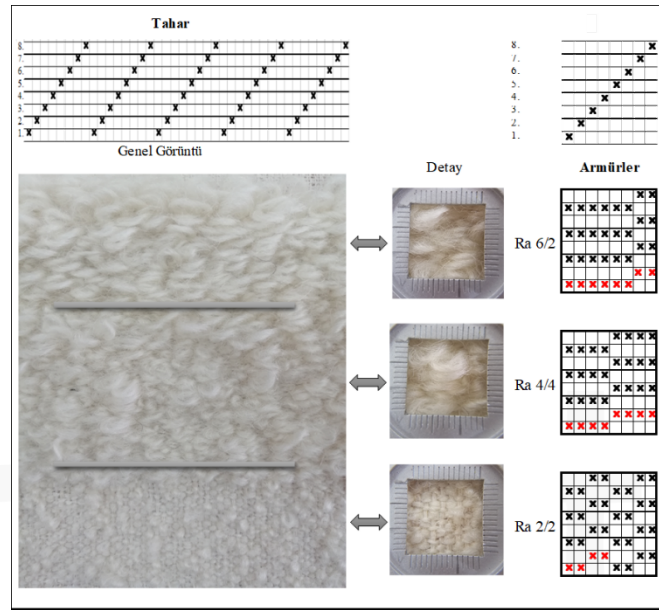
3. Güncel İplik İle Yapılan Örnekler/Analizler

Araştırmanın ikinci aşamasında; günümüzde kullanılan, loop(luup) olarak adlandırılan, halka, ilmek görüntüsüne benzeyen bir iplik ile geleneksel yöntemle benzer denemeler yapılmıştır. Güncel iplikle, geleneksel dokumaların yüzeyine benzer görüntüler sağlamak için değişik örgü ve tekniğin kullanımıyla farklı yüzeyler ortaya çıkmıştır. Loop(Luup) olarak adlandırılan ve görüntüsü halka ya da ilmeğe benzeyen iplik, %80 yün, %20 akrilik hammaddeli ve 10Nm bir ipliktir (Görsel 7). Bu aşamada; farklı örgü ve teknikte toplamda 15 adet dokuma denemesi yapılmıştır (Gezicioğlu Y, 2020, s.152). Bu denemeler örgü detayları ve teknik bilgileri ile birlikte tablolarda yer almıştır.

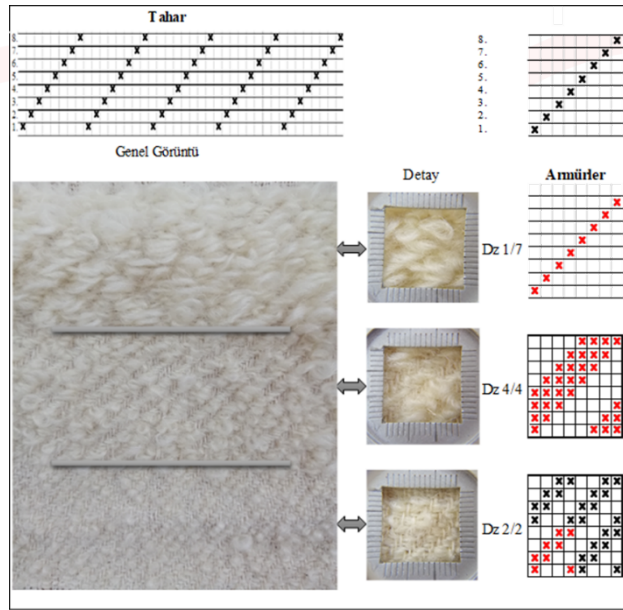
Görsel 7. Loop(Luup) ipliğinin genel ve detay görüntüsü, Ulusoy Tekstil (Adana), Fotoğraf: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

İlk örnek; üç farklı atkı ripsi kullanılarak yapılmıştır. (Ra 2/2), (Ra 4/4) ve (Ra 6/2) Rips örgülerinin kullanıldığı örneklerde, atkı ipliğinin yüzeyde atlama sayısının az ya da fazla olması, halka görüntüsünün değişkenliğini sağlamaktadır. Rips (Ra 6/2) örgüsünde atlama sayılarının fazlalığı, diğer rips örgülerine (Ra 2/2, Ra 4/4) göre dokuma yüzeyinde halka görüntüsünün baskın olduğunu göstermiştir (Tablo 1).

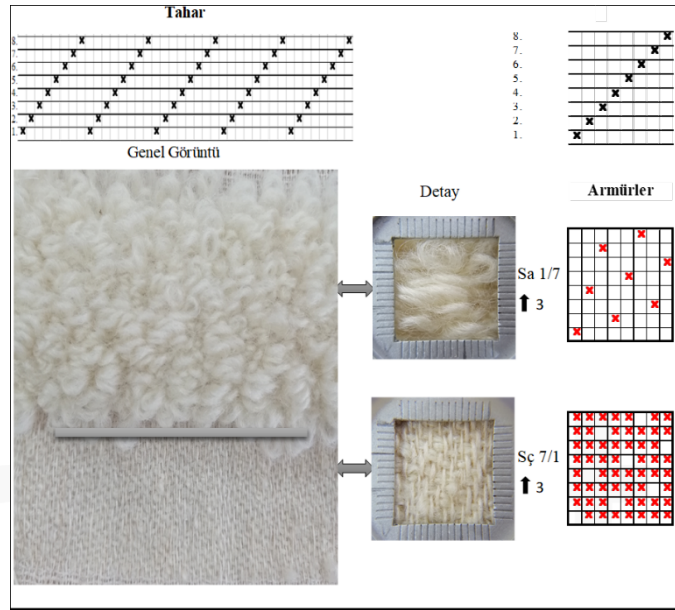
Tablo 1. Rips Örgü / Deneysel Dokuma Analizi, Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

İkinci deneysel örnekte ise; (Dz 2/2), (Dz 4/4) ve (Dz 1/7) Dimi z yönlü üç örgü kullanılmıştır. (Dz 1/7) dimi örgüsünde atlama sayılarının fazla olmasından dolayı yüzeyde hakla görüntüsü en fazla olan örgü olduğu görülmüştür (Tablo 2).

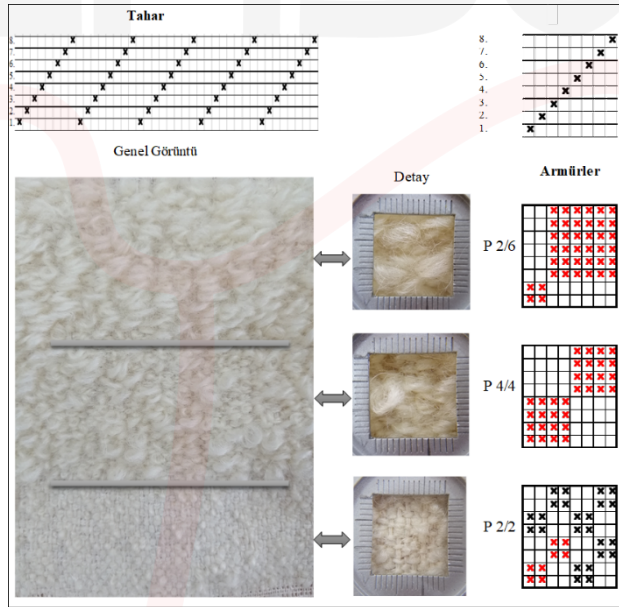
Tablo 2. Dimi Örgü / Deneysel Dokuma Analizi, Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

3.örnek; atkı sateni (Sa 1/7, \uparrow 3 atlamalı) ve çözgü sateni (Sç 7/1, \uparrow 3 atlamalı) denemelerinden oluşmaktadır. Atkı sateni örgüsünün yüzeyinde halkalar belirgin bir şekilde görünürken çözgü sateni örgüsünün yüzeyinde tamamen kumaşa gömülerek ipliğin etkisi yok olmuş ve atkıdan düz bir iplik kullanıldığı hissi vermektedir (Gezicioğlu Y, 2020, s.156) (Tablo 3).

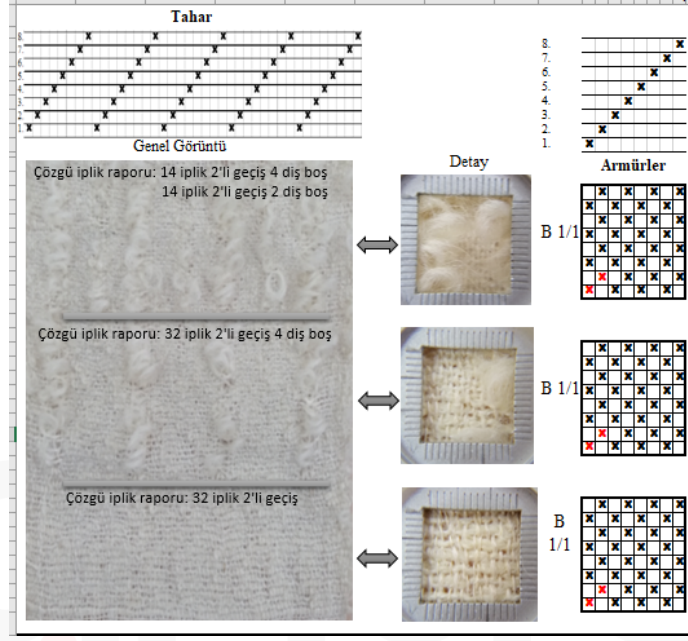
Tablo 3. Saten Örgü / Deneysel Dokuma Analizi, Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

4.örnekte 3 adet panama (P 2/2), (P 4/4), (P 2/6) örgüsü uygulanmıştır. Dokumanın yüzeyinde halka görüntüsü en baskın olan örnek, atlama sayısı en fazla olan (P 2/6) panama örgüsünde görülmüştür (Tablo 4).

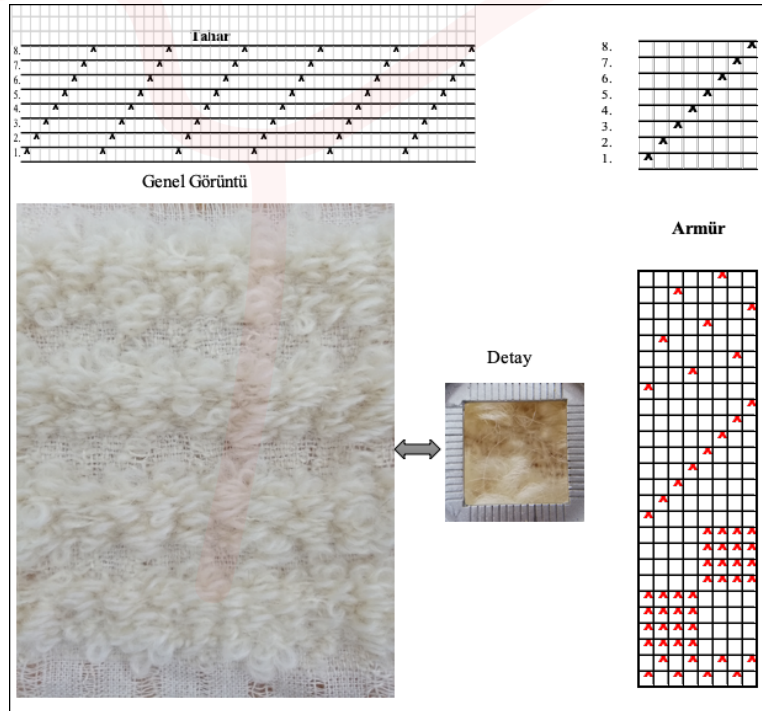
Tablo 4. Panama Örgü / Deneysel Dokuma Analizi, Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

5. örnekte ise bezayağı B(1/1) örgüsü kullanılmıştır. Bezayağı örgüsünün örgü özelliğine göre, halka görüntüsü kaybolacağı düşünülerek, tarakta dış geçiş farklılıkları denlenmiştir. 3 farklı dış geçişleri ile denemeler yapılmıştır. 1. Örnekte sadece taraktan 2'li geçiş yapılmış ve yüzeyde loop(luup) ipliğin etkisi görülmemiş, diğer iki örnekte ara ara tarak dışı boş bırakılmış ve boş bırakılan kısımlarda halka görüntüsü ortaya çıkmıştır. Bu uygulamada tarakta farklı dış geçiş düzenleri ile yüzeyde halka görüntülerinin baskın olabileceği gözlemlenmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Bezyağı Örgü İle Deneysel Dokuma Analizi, Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

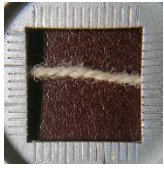
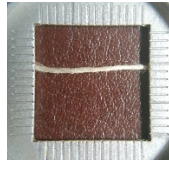
Son uygulama ise karışık örgüler ile yapılmıştır. Bezyağı B(1/1), panama P(4/4), dimi (Dz 1/7) ve Saten (Sa 1/7, 3 atlamalı) örgüleri birleştirilip tek bir armür ile uygulanmıştır. Dokuma yüzeyinde yoğun olarak görünen halka görüntüsünün, atkı ipliğinin yüzeyde baskın olduğu örgülerle ortaya çıktığı anlaşılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Karışık Örgü / Deneysel Dokuma Analizi, Uygulama: F.Yelda Gezicioğlu, 2019

4. Geleneksel Teknik ve Güncel İpliğin Kullanıldığı Örnekler/Analizler

Hem geleneksel teknik hem de güncel ipliğin (loop(luup)) kullanıldığı deneysel çalışmalar üçüncü bölümden oluşmaktadır. Çalışmada; çözgüde yün, atkıda ikat iplik (pamuklu mavi/beyaz), loop(luup) iplik(yün/akrilik) ve keten (kırık beyaz) iplik olmak üzere toplamda çözgü ile birlikte 4 farklı iplik kullanılmıştır (Tablo 7) (Görsel 7).

		
Yün çözgü ipliği, detay fotoğraf	İkat (pamuk hammaddeli) atkı ipliği, detay fotoğraf	Keten atkı ipliği, detay fotoğraf
Fotoğraflar: F.Yelda Gezicioğlu, 2021		

Tablo 7. Karışık Örgü / Deneysel Dokuma Analizi İplik Özellikleri

Tablo 8 ve 9 da yer alan 2 deneysel çalışmada örgü olarak bezayağı ve saten örgü kullanılmıştır. Bazı kısımlarda sadece bezayağı örgü, bazı yerlerde atkı sateni, diğer kısımlarda ise bezayağı ve atkı sateni örgüleri karışık şekilde uygulanmıştır.

Deneysel Çalışma	Analizi Yapılan Bölümün Detay Fotoğrafları	Kullanılan Örgüler	Kullanılan Atkı İplikleri
		Tahar Armür Bezayağı B(1/1)	İkat iplik, Loop(Luup) iplik, Keten iplik Çekme tekniği kullanılmamıştır. Kullanılan üç farklı iplik de bezayağı B(1/1) örgü ile uygulanmıştır.
		Tahar Armür x5 tekrar x5 tekrar x3 tekrar	İkat iplik, Loop(Luup) iplik, Keten iplik Bezayağı B(1/1) örgü ile birlikte çekme tekniği ikat iplik ile yüzeyde ara ara uygulanmıştır. Loop(Luup) ipliğin kullandığı bölümlerde atkı sateni S(1/7) ve bezayağı B(1/1) örgüleri kullanılmıştır. Keten ipliğin olduğu bölümlerin tümünde bezayağı B(1/1) örgüsü uygulanmıştır.
		Tahar Armür Atkı sateni (1/7)	İkat iplik, Loop(Luup) iplik, Bezayağı B(1/1) örgü ile birlikte çekme tekniği ikat iplik ile yüzeyde ara ara uygulanmıştır. Loop(Luup) ipliğin kullandığı bölümlerde atkı sateni S(1/7) örgüsü kullanılmıştır.
		Tahar Armür x20 tekrar x10 tekrar	İkat iplik, Loop(Luup) iplik, Keten iplik Bezayağı B(1/1) örgü ile birlikte çekme tekniği ikat iplik ile yüzeyde ara ara uygulanmıştır. Loop(Luup) ipliğin kullandığı bölümlerde atkı sateninin bir raporunun sadece ilk iki hareketi kullanılmıştır. Keten ipliğin olduğu bölümlerin tümünde bezayağı B(1/1) örgüsü uygulanmıştır..

Tablo 8. İki Yöntem / Deneysel Çalışma 1

Deneysel Çalışma	Analizi Yapılan Bölümün Detay Fotoğrafları	Kullanılan Örgüler	Kullanılan Atkı İplikleri
		Tahar x3 tekrar	İkat iplik, Loop(Luup) iplik, Keten iplik Bezayağı B(1/1) örgü ile birlikte çekme tekniği çoğunlukla ikat iplik ile kumaşın orta bölümünde uygulanmıştır. Loop(Luup) ipliğın kullarıldığı bölümlerde atkı sateni S(1/7) örgüsü kullarılmıştır. Keten ipliğın olduğu bölümlerin tümünde bezayağı B(1/1) örgüsü uygulanmıştır..
		Tahar x3 tekrar	İkat iplik, Loop(Luup) iplik, Keten iplik İkat ipliğın kullarıldığı bölümlerde çekme yapılmamış, bezayağı B(1/1) örgü uygulanmıştır. Loop(Luup) ipliğın kullarıldığı bölümlerde atkı sateni S(1/7) ve bezayağı B(1/1) örgüleri kullarılmıştır. Keten ipliğın olduğu bölümlerin tümünde bezayağı B(1/1) örgüsü uygulanmıştır.
		Tahar x22 tekrar	İkat iplik, Loop(Luup) iplik, Keten iplik Bezayağı B(1/1) örgü ile birlikte çekme tekniği ikat iplik ile yüzeyde ara ara uygulanmıştır. Loop(Luup) ipliğın kullarıldığı bölümlerde atkı sateni S(1/7) ve bezayağı B(1/1) örgüleri kullarılmıştır. Keten ipliğın olduğu bölümlerin tümünde bezayağı B(1/1) örgüsü uygulanmıştır.
		Tahar x22 tekrar Armür x2 tekrar x5 tekrar	İkat iplik, Loop(Luup) iplik, Keten iplik Bezayağı B(1/1) örgü ile birlikte çekme tekniği ikat iplik ile yüzeyde yoğun bir şekilde uygulanmıştır. Loop(Luup) ipliğın kullarıldığı bölümlerde atkı sateni S(1/7) örgüsü kullarılmıştır.

Tablo 9. İki Yöntem / Deneysel Çalışma 2

Geleneksel tekniğın ve güncel ipliğın birlikte uygulandığı deneysel çalışmalarda (Tablo 8, Tablo 9) güncel ipliğın (loop(luup)) sadece atkı sateni örgüsünde yüzeyde görülebildiği, geleneksel yöntem ile yapılan bölümlerde ise serbest çalışma sistemi ile her türlü desen yaratılabileceği gözlemlenmiştir.

5. Sonuç

Geleneksel dokumacılık; toplumların bir ifade aracı olurken aynı zamanda kullanılan farklı yöntemler ve malzemeler ile dokumacılıkta çeşitliliği ve yaratıcılığı ortaya koymaktadır. Farklı desen ve kompozisyon, kullanım alanları ve teknikler dokumacılığın değişkenliğini ve sonsuz çeşitliliğini göstermektedir.

Bu kapsamda, geleneksel dokumacılıkta “çekmeli” (halka/ilmek/kesiksiz hav) tekniği ile dokuma yüzeylerinde sınırsız desen ve kompozisyon üretilebildiği, farklı dokular oluşabildiği ve kullanılan malzemelerin farklılığıyla, daha da çeşitlenebildiği görülmektedir. Atkıdan desenlendirilen, geleneksel bir teknik olan “çekmeli” tekniğinin, bir desen atkısı ile deseni oluşturduğu ve dokuma yüzeyinde atkı ipliğının el ya da benzeri bir malzeme ile yüzeye çekilerek istenilen deseni ve kompozisyonu sağlayabildiği, kullanılan malzemelerin farklılığı ile doku ve hacim etkisini çeşitlendirdiği anlaşılmaktadır.

Araştırmada “Çekmeli” tekniği kullanılmadan, bu tekniğin dokuma yüzeyinde oluşturduğu halka görüntüsüne benzer görüntüyü sağlamak için günümüz teknolojisinde kullanılan ve loop(luup) adı verilen, yüzeyde halka görüntüsü sağlayan bir iplik kullanılmaktadır. Loop(luup) iplik özelliğinin dokuma yüzeylerinde oluşturduğu halka görüntüsünün, dokuma örgüsünün özelliğine bağlı olarak ortaya çıkabildiği gözlenmektedir. Günümüz teknolojisinde kullanılan bu ipliğin geleneksel yöntem ile yapılan dokumalarla karşılaştırıldığında dokuma yüzeylerindeki etkileri ve çeşitliliğinin sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Atkıdan uzun atlamalı örgülerde ya da dokuma tarağında farklı dış geçişlerinde bu ipliğin ortaya çıktığı görülmektedir. İki yöntemin birlikte uygulandığı çalışmalarda da aynı şekilde dokuma örgüsü özelliğine göre, güncel ipliğin ortaya çıkmasında etkili olduğunu bize göstermektedir.

Yapılan tüm deneysel çalışmalar ışığında, geleneksel dokuma yönteminin, günümüz teknolojisinde kullanılan güncel ipliğin oluşturduğu denemelere göre, dokuma yüzeylerinde desen, doku, kompozisyon olarak sonsuz çeşitliliği ortaya çıkarabildiğini söylemek mümkündür. İnsan gücünün, el emeğinin, el dokumacılığının özgün denemeleri ile sınırsız sanatsal yaratıcılığı ortaya koyduğu saptanırken, diğer yandan güncel ipliğin de sadece belli kural ve düzen içerisinde dokuma yüzeylerinde desen, doku ve kompozisyonu oluşturabileceği düşüncesine varılmıştır.

Kaynakça

Barber, E.J.W. (1991). *Prehistoric Textiles*, Princeton University Press.

Collingwood, P. (1976). *The Techniques of Rug Weaving*, Published by Faber and Faber Limited

Gezicioğlu, F. Y. (2020). *Atkıdan “Çekmeli” Dokumaların Analizi, Desen Anlayışı, Deneysel Yeni Uygulamaların İrdelenmesi ve Sanatsal Önermeler*, (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi). Marmara Üniversitesi, Tez No: 638054

Gezicioğlu, F. Y., Atalayer, G. (2020). “Atkıdan “Çekmeli” (Halkalı/İlmekli/Kesiksiz Havlı) Dokumaların Dünya Müzelerinde Tarihsel Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Ariş Dergisi*, 17, 140-170. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2020.144>

Küçük, M. (2021). Uygulamada A/ı/tografiyi Anlamak:Olasılıktan Potansiyele Doğru, Suzan Duygu Bedir Erişti, Rita Louise Irwin (Ed.), *Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi içinde*, (s.109-124), Ankara: Pegem Akademi

Robert James Forbes, R.J. (1987). *Studies in Ancient Technology*, Volume IV, E.J.Brill, New York.

San, İ., Bedir Erişti, S.D. (2021). A/ı/tografi İle Tanışma, Suzan Duygu Bedir Erişti, Rita Louise Irwin (Ed.), *Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi içinde*, (s.1-5), Ankara: Pegem Akademi

Sinner, A., Leggo, C., Irwin, R., Gouzouasis, P., & Grauner, K. (2006). Arts-based education research dissertations :Reviewing the practices of new scholars. *Canadian Journal of Educations*, 29(4), 1223-1270